

Türkçe Eğitiminde Metin Türü ve Özellikleri Açısından Günlük/Günce Türü

Hasan Hüseyin MUTLU¹ Muhammed Eren UYGUR²

¹Doç. Dr., Ordu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Ordu, Türkiye hasanhuseyinmutlu@odu.edu.tr

²Araştırma Görevlisi, Ordu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Ordu, Türkiye
merenuygur@odu.edu.tr (Sorumlu Yazar/Corresponding Author)

Makale Bilgileri

ÖZ

Makale Geçmişi

Geliş: 07.08.2023

Kabul: 11.10.2023

Yayın: 29.10.2023

Anahtar Kelimeler:

Günlük,

Günce,

Türkçe ders kitapları,

Metin türü,

Tür incelemesi.

Bu çalışma, Türkçe ders kitaplarında yer alan günlük/günce türünün, metin türü analizi kapsamında incelenmesine yöneliktir. Temelde, Türkçe ders kitaplarında günlük türüne yeterince yer verilmediği durumundan yola çıkılarak, öğrencilerin bu türün özelliklerini tanımaları ve yazma becerilerini geliştirmeleri açısından neden önemli olduğu üzerinde durulmuştur. Çalışmada, günlük türünün özelliklerine değinilmiş, bu türün bireysel ve içsel bir yönü olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, günlüğün tarihsel kökenleri, alanyazındaki yeri ve önemi çalışmada ele alınmıştır. Bu anlamda çalışmada temel nitel araştırma deseni tercih edilmiş olup veriler kaynak tarama tekniği kullanılarak toplanmış ve toplanan veriler belge inceleme yöntemi ile analiz edilmiştir. Çalışma, öğrencilerin yazma becerilerini geliştirmek ve kelime dağarcığını zenginleştirmek amacıyla, günlük türüne uygun metinler ve etkinliklerin Türkçe ders kitaplarında yer alması gerektiğini vurgulamaktadır. Bununla birlikte, bazı Türkçe ders kitaplarının bu türe dair yeterli materyal ve etkinliklere yer vermediği yapılan incelemelerle ortaya konulmuştur. Son olarak bu çalışmada Türkçe edinen öğrencilerin günlük/günce türünü özümsemelerini ve edebî anlamda kendilerini geliştirmelerini sağlamak amacıyla, Türkçe ders kitaplarına günlük türüne uygun daha fazla materyal ve etkinliğin eklenmesi gerektiği belirtilmektedir.

Diary/Journal Genre in terms of Text Type and Features in Turkish Education

Article Info

ABSTRACT

Article History

Received: 07.08.2023

Accepted: 11.10.2023

Published: 29.10.2023

Keywords:

Journal,

Diary

Turkish textbooks,

Text type,

Genre analysis.

This study aims to analyze the diary/journal genre in Turkish textbooks within the framework of text type analysis. Essentially, the study underscores the need for adequate inclusion of the diary genre in Turkish textbooks and emphasizes its importance in helping students recognize the characteristics of this genre and develop their writing skills. The study outlines the features of the diary genre, highlighting its individual and internal aspects. Furthermore, it delves into the historical origins of the diary, its place, and its significance in literature. To achieve these objectives, the study employs a basic qualitative research design, utilizing the source scanning technique for data collection and applying the document analysis method for data examination. The research emphasizes the necessity of incorporating texts and activities suitable for the diary genre into Turkish textbooks to enhance students' writing skills and expand their vocabulary. However, the analysis reveals that some Turkish textbooks lack sufficient materials and activities within this genre. In conclusion, this study recommends the addition of more materials and activities aligned with the diary genre in Turkish textbooks to better enable Turkish learners to grasp the diary/journal genre and improve their literary competence.

Atıf/Citation: Mutlu, H. H. & Uygur, M. E. (2023). Türkçe Eğitiminde Metin Türü ve Özellikleri Açısından Günlük/Günce Türü. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi (AKEF) Dergisi*, 5(3), 1127-1144.

"This article is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) (CC BY-NC 4.0)"

GİRİŞ

İnsanlar dış ve iç dünyaya dair gözlemlerini yazıp kaydetmeye başladığından beri yazın içerisinde pek çok tür gelişmiştir. Günlük de bu yazın türlerinden biridir. Günlüğün/güncenin yazın türleri arasında “unutulan”, “önemsenmeyen” veya “göz ardı” edilen bir tür olduğu dile getirilmiştir (Matthews, 1977; Rush, 2013). Alanyazın tarandığında günlük türü üzerine yapılan çalışmaların gerek yerli gerekse de yabancı kaynaklarda diğer edebiyat türleri üzerine yapılan çalışmalara nazaran az olduğu gözlemlenmektedir (Matthews, 1977; Ulaş, 2020). Benzer niceliksel eksiklik dil eğitimi üzerine yapılan çalışmalar kapsamında da görülmektedir (Kıbrıs, 2019; Şimşek, 2023; Üründü, 2011). Ayrıca ilgili alanyazın çerçevesinde günlük türünün eğitsel bağlamda ele alınışı üzerinde yeteri kadar durulmadığı tespit edilmiştir. Bu çalışma kapsamında günlük yahut günce üzerinde onun türsel ve eğitsel yönüne ağırlık verilerek durulacaktır. Bu anlamda 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı ve bu programdan hareketle oluşturulmuş ortaokul Türkçe ders kitaplarında günlük türünün yer alma durumu incelenecektir.

Sözcük anlamı olarak günlük, Türkçe’de “Günü gününe tutulan anı yazısı ya da bu yazıları içine alan yapıt, günce.” biçiminde tanımlanmakta olup (Dil Derneği, 2018) ayrıca Türk Dil Kurumu (t.y.) ilgili türü “güncelik” olarak da adlandırmaktadır. Bu anlamda günlük, diğer yazın türlerine kıyasla yeni bir yazın türü olup gündelik hayatın içinden söylemler barındıran, içsel bir tür olarak görülmektedir.

Salah Birsal, Refik Durbaş’a verdiği “Günlük, Bence Bir Edebiyat Türü” başlıklı röportajında (1986) “günlük” teriminin kökenine değinirken terimi ilkin Falih Rıfki Atay’ın kullandığını fakat doğrudan bir edebî tür olarak ilk kez günlük terimini kendisinin tercih ettiğini belirtmiştir. Ayrıca, Nurullah Ataç’ın “günce” terimini ilk kez gazete için tercih ettiğini ancak daha sonra günlük anlamında kullanmayı yeğlediğini de belirtmiştir. Yine aynı yazıda Birsal (1986), “Günlük tutmak için günlük yazmak istemiyorum ben. Söyleyecek bir şeyim olursa ve söylediğim şeyin okurlar tarafından beğenileceğini düşünürsem yazıyorum. Yani bir edebiyat türü olarak düşünüyorum günlüğü.” (s.5) diyerek günlüğün kendisi için yazınsal bir türü imlediğini ifade etmiştir. Günlük ve günceye dair tanımlamalar incelendiğinde ise herhangi bir sözlükbilimsel farklılık görülemez, günlük ve günce kavramlarının birbirinin yerine kullanılabilen iki sözcük olarak ele alındığı gözlemlenmiştir.

Günlüğün İngilizce karşılığı olan “diary” Latince “diarium”dan (yevmiye) gelmekte olup ilgili kelimenin kökeni de Latince “dies”ten (günler) gelmektedir (Ayto, 2001, s. 170; Skeat, 1993). Daha sonra “diary” günlük işlerin kaydı anlamında kullanılmış olup 17 ve 19. yüzyıllar arasında kökeni sıfat türünden bir sözcük olan “diarus” (bir gün süren, gündelik) anlamında da kullanılmıştır (Ayto, 2001, s. 170). 19. yüzyılda “diarist” (günlükçü) kullanımı da görülmektedir (Hoad, 1996, s. 123). Günlük için İngilizce’de “journal” tabirinin de kullanıldığı görülmektedir. “Journal” ve “diary” arasında İngilizce özelinde sözlükbilimsel anlamda belirli farklar bulunmaktadır. “‘Journal’ ve ‘diary’ yakın anlamlı olmalarının yanı sıra ‘diary’ ve ‘journal’ aynı Latince kelimedenden, ‘dies’ (gün) kelimesinden gelmektedir. Daha eski olan ‘journal’ kelimesi İngilizceye 14. yüzyılda Eski Fransızca ‘jurnal’, Latince ‘diurnalis’ (günlük) kelimesinden; daha sonra 16. yüzyılda İngilizceye giren ‘diary’ kelimesi ise doğrudan Latince ‘diarium’den gelmektedir” (Oxford, 2008, s. 397). “Journal” “deneyimlerin, fikirlerin veya düşüncelerin düzenli olarak tutulan özel bir kaydı” şeklinde tanımlanırken “diary” “kişisel deneyimlerin veya gözlemlerin günlük kaydı veya böyle bir kaydı içeren bir kitap; esas olarak notların yazılabileceği, tarihlerin işaretlendiği bir defter.” biçiminde betimlenmiştir (The Penguin English Dictionary, 2007, s. 383, 756). Bu anlamda “diary” daha geç ortaya çıkmasıyla beraber kitap formundaki günlük anlamıyla daha sık kullanılması açısından “journal”dan farklılaşmaktadır. Nitekim kitap formundaki tamlamalarda da “The diary of X” ya da “X’s diary” biçimine daha sık rastlanmaktadır.

Suut Kemal Yetkin’e (1962) göre günlüğün doğuş gerekçesi insanın içini dökme arzusunda yatar. Yaşanılan tüm olaylar bir başkasına olduğu gibi aktarılamayacağından yahut bazı hadiselerin mahrem kalması gerektiğinden günlük türü ortaya çıkmıştır (Yazıcı, 2004). Rasim Özdenören (2015) de benzer biçimde günlük türünün insanın anlatma ihtiyacından hareketle doğduğunu işaret eder. Bu anlamda günlük, bir içe bakış ve anlatma ihtiyacından doğmuştur denebilir.

Günlük türünün önsel görünümüne Antik Mısır’da ve Mezopotamya’da (M.Ö. 6. yüzyıl)

rastlanmaktadır (Fıstıkçioğlu, 2021). Antik Yunan’da günlük türünün söylemsel özelliklerini anımsatan eserlere rastlamak mümkündür. Bunlar arasında Ksenophon tarafından yazılan “Anabasis” sayılabilir (Stylianou, 2004). Marcus Aurelius’un “Kendime Düşünceler” adlı eserinde günlüğün söylemsel ifadelerine benzer yapıları görülebilir (Karadeniz, 2012). St. Augustinus’un “İtiraflar”ı da günlük türü kapsamında içe bakışın önünü açması bakımından önemli görülmektedir (Fıstıkçioğlu, 2021). Japon edebiyatında M.S. 935’te günlüklerin yazıldığı bilinmektedir. Bu günlüklerin ilki Tsurayuki’nin “Tossa Nikki” adlı eseridir (Johnson, 2011). Ancak söz konusu eserler detaylı incelendiğinde ilgili eserlerin tam anlamıyla günlük türüne ait söylemsel özelliklere sahip olduğu görülememiştir. Bahsi geçen eserler türsel açıdan ziyade hatırat, anı biçimine yakın bir görünüm arz etmektedir.

Günlük yazın türünün gelişimine bakıldığında modern anlamıyla Batılı bir tür olduğu söylenebilir (Türk Dili, 1962). Avrupa’da günlüğün tezahür edişi geç Rönesans Dönemine (16 ve 17. yüzyıl) tekabül eder (Johnson, 2011). Yine yaygınlaşıp kitlelerce kullanımı da 17. yüzyılda görülmektedir (Cuddon, 1999). Ayrıca 19. yüzyılda Batı’da günlük türünde gözle görünür bir artış olduğu ifade edilmektedir (Britannica, 2022). Bu dönem modernleşmeye geçişin yaşandığını ve bireyin öneminin artmaya başladığı yıllardır (Baldwin, 2001). Günlük türüne dair eserlerin çoğalmasını, Protestanlığın getirdiği bireyselleşmeyle birlikte dinsel manada arınmadaki anlayış değişikliğinden doğan ferdi bir içe bakış mefhumunun yaygınlaşmasına bağlayanlar da bulunmaktadır (Yemez, 2015).

Bireysel düzleme geçiş ve matbaanın yaygınlaşıp yazın türlerinin çoğalması, okur/yazar sayısının artmasını sağlamıştır (Manguel, 2007). Bu husus kişinin kendi yaşamsal evrenine dönüşünü ve okumanın/yazmanın da bireyselleşmesini gündeme getirmiştir (Manguel, 2007). Bu anlamda bireyler, yazın evreninde yalnızlaşarak içten duygularla günlükler tutmaya; yaşamlarını, yaşantılarını yazınsal bir biçimde kaydetmeye başlamışlardır. Günlüğün içerdiği kelimeye dönüşmüş yalnızbaşlılığın hayalleri matbaa kültürünün şekillendirdiği bilincin ürünüdür (Ong, 2003, s. 123). Yani yazıdan sonra matbaanın da icadıyla okur-yazar oranı artarken (Resnick, 1983) bir yandan içe dönüş ve tefekkür hâli söz konusu olmuştur. Yazının özendirdiği bu içe dönüşü matbaa, daha da pekiştirmiştir (Ong, 2003, s. 179). Daha da sonra günlükler, bireylerin yazı aracılığıyla kendi akislerini, yaşadıkları olayları sayfalar üzerinde naksetmesiyle belgesel nitelik taşımış ve günlüklerin matbaa dolayısıyla yaygınlaşıp güçlü bir toplumsal sözleşme aracılığıyla türsel özellik kazandıkları görülmüştür (Johnson, 2011). Bu anlamda günlükler, yazıldıkları dönemin siyasî ve toplumsal konularına ışık tutan belgeler olarak bilinirler.

Türk edebiyatında Batılı anlamda ilk günlük örneği tartışmalı da olsa “Jurnal” adıyla yayımlanan Direktör Ali Bey’in (1898) seyahatlerini anlattığı eseridir (Yazıcı, 2004). Günlük türüne dair çağdaş anlamda ilk örnek ise Salah Bırsel’in (1955) “Günlük”üdür. Ardından Nurullah Ataç’ın (1960) “Günce”si gelir, Tomris Uyar (1976) da “Gündökümü” ile bu türe katkı sağlamıştır (Uçarol, 2004). Türk edebiyatı kapsamında günlük türüne benzer söylemsel özellikler taşıyan bir diğer tür de vekâyi’nâmelerdir (İnanç, 2004, s. 274). Bu türde vak’anüvisler önemli olayları kaleme alırlar ve kendi vekâyi’nâmelerine neşrederler. Benzer bir diğer tür de rûznâmedir (Çetin, 2019). Bu tür ise “genel olarak günlük tarzında yazılmış, özel olarak padişahların günlük faaliyetlerinin kaydedildiği tarihî eserlere verilen ad” biçiminde tanımlanmaktadır (Sarıcaoğlu, 2008, s. 278). Ancak Özkırımlı (1982) bu hususu farklı bir biçimde ele alır. Ona göre,

Türk edebiyatında günlük türü Tanzimat’tan sonra görülür. Divan edebiyatı döneminde olayların günü gününe anlatıldığı vakayinâmeler günlükten çok tarih niteliği taşımaktadır. Ayrıca Osmanlı sarayında padişahların yaşayışlarını günü gününe yazmakla görevli kimselerin tuttukları notlar da günlük sayılamaz. ... Abdülhak Molla’nın daha önce yazılmış (1828) Tarih-i Liva’sı, II. Mahmut’un yeni kurulan bir askeri birliğin talimi için Rami kışlasında kaldığı günleri konu alan gündelik anı defteri olması açısından günlük türüne yakın sayılabilir. (s. 563)

Çetin (2019) de bu kapsamdaki günlüklerin siyasî ve askerî muhtevalı olduklarını dile getirmektedir. Bu çerçevede o da günlüğün Türk edebiyatında Tanzimat ile başladığını ifade etmektedir.

Günlük türüne ait eserler çocuk edebiyatı bağlamında da ele alınmaktadır. Çocuk edebiyatı kapsamında günlükler, bireylerin özdeşim kurabilecekleri, örnek yaşantı deneyimleri elde edebilecekleri

bir yapıya sahip olmaları bakımından önemli görülmektedir (Baş, 2015). Ayrıca günlükler, psikolojik bağlamda ve eğitsel perspektifle sağaltım işleviyle de kullanılabilir (Dincel ve Savur, 2019). Günlükler, edebî ve eğitsel anlamda sadece edinçsel boyutta değil edimsel boyutta da önemli katkılar sunmaktadır. Nitekim Kalyoncu ve Dağlı (2007) yaptıkları çalışmada günlük yazmanın öğrencilerin anlatı şeması kurma ve dilbilgisel bağdaşıklık unsurlarını doğru sergileme bakımından olumlu etkileri olduğunu gözlemlemişlerdir.

Dil eğitimi bağlamında günlükler, gelişimsel seyri takip edebilme, yapılan hataları gözden geçirme anlamında da önemli katkılar sağlar (Bazir, 2016). Günlüklerin eğitsel bağlamda kullanımı aracılığıyla yazma tutukluğunun önüne geçilebilmektedir (Özbay ve Zorbaz, 2012). Bu anlamda günlük tutma, yazma becerilerini olumlu etkilemektedir (Türkben, 2021). Ayrıca günlük türüne dair örneklerle Türkçe ders kitaplarında da rastlanmaktadır. Ders kitaplarındaki ilgili tür örnekleri ile öğrencilere metin türü edinci kazandırmak ve doğru yazma edimi sergilemek hedeflenmektedir (MEB, 2019). Bu çerçeveden bakıldığında günlük türü üzerine kapsamlı çalışmalar yürütmek önemli görülmektedir.

Günlük yazın türünün önemine binaen, 1962 yılında TDK tarafından yayımlanan Türk Dili Dergisinde ilk kez tek sayılık “Günlük Özel Sayısı” çıkarılmıştır. Ardından, Milliyet Sanat Dergisinde (1978) “Türk Edebiyatında Günlük” sayısı çıkarılmış, daha sonra Dil Derneği tarafından yayımlanan Çağdaş Türk Dili Dergisinde (Temmuz/Ağustos, 2004), iki ciltlik “Günlük Özel Sayısı” hazırlanmıştır. Hece Dergisinde (2015) de 222-223-224. sayılar “Günlük Özel Sayısı” için ayrılmıştır. Bu anlamda günlük, evrildiği dijital formu olan blog da göz önünde bulundurulduğunda önemi artan bir tür olarak görülmektedir (Adami, 2008; Özudoğru, 2014). Ayrıca günlük türünün, bireyin yazınsal edincini ve edimini geliştiren önemli bir tür olduğu da ifade edilmektedir (Dincel ve Savur, 2019). Ancak eğitsel açıdan günlük türü üzerine alanyazında yeterli çalışma bulunmamaktadır (Ceylan vd., 2017; Fırat vd., 2022; Kemiksiz, 2018; Üründü, 2011; Türkben, 2018). Bu çerçevede araştırmanın amacı, günlüğün türsel analizini yapmak, günlük türünün söylemsel özelliklerini belirlemek, türün eğitsel işlevini saptamak ve bu anlamda Türkçe ders kitaplarında ilgili türün yer alışı biçimlerini incelemektir. Söz konusu araştırmanın, günlük türünün söylemsel özelliklerinin betimlenmesi ve Türkçe eğitimi alanında kullanımının incelenmesi ile alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu çerçevede araştırmanın cevap aradığı sorular:

1. Günlük türünün türsel özellikleri nelerdir?
2. Günlük türünün söylemsel özellikleri nelerdir?
3. Günlük türünün eğitsel açıdan önemi nedir?
4. Günlük türünün güncel Türkçe dersi öğretim programı ve ders kitaplarında yer alma durumu nasıl şekillenmektedir?
5. Günlük türü eğitsel anlamda nasıl işe koşulabilir?

şeklinde sıralanabilir.

YÖNTEM

Araştırmada temelde günlük türünün eğitsel ve türsel dinamiklerini betimlemek hedeflenmiştir. Bu hedefin nitel bir doğası olduğu düşüncesinden hareketle ilgili çalışmada temel nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Veriler, kaynak tarama tekniği kullanılarak “günlük” ve “günce” anahtar kelimelerinden hareketle toplanmıştır. Toplanan veriler doküman analizi ile analiz edilmiştir. Çalışmada ulusal ve uluslararası bilimsel kitaplardan, bilimsel ve günlük dergi makalelerinden, yüksek lisans ve doktora tezlerinden, sözlüklerden, ansiklopedilerden, basılı ve dijital kaynaklardan yararlanılmış olup temelde Türkçe ders kitapları günlük metin türü bağlamında ele alınmıştır. TDÖP de bu kapsamda günlük türünün görünümü üzerinden ayrıca incelenmiştir.

Araştırma Modeli

Araştırmada kullanılan temel nitel yöntem Merriam ve Grenier’a (2019) göre oluşturmacılık, fenomenoloji ve simgesel etkileşimden hareketle şekillendirilmiştir. Bu anlamda temel nitel araştırma,

insanların dünyayı kavrayış şekilleri ve deneyimlerin anlamlandırılması ile ilgilenen araştırmacılar tarafından kullanılan bir araştırma modeli olarak tanımlanır (Merriam ve Grenier, 2019). Temel nitel araştırmada tümevarımsal bir yöntem izlenirken yorumsamacı bir sonuç güdülür. Bu türden araştırmada, veriler; doküman incelemesi, anket yahut gözlem yoluyla toplanabilirken analiz sürecinde tümevarımsal bir yaklaşım izlenir. Bu süreçte yinelenen ifadeler ve ortak temalar belirlenir. Analiz edilen veriler kapsamlı ve bütünsel olarak ele alınır. Bulgular, ilgili araştırma çerçevesince söz konusu alanyazın kullanılarak sunulur ve tartışılır (Merriam ve Grenier, 2019).

Veri Toplama Araçları ve Süreçleri

Veri toplama sürecinde birincil ve ikincil kaynaklar tespit edilmiştir. Ardından bu kaynaklar içeriğine göre tasnif edilmiştir. Bu tasniften hareketle kaynak tarama tekniği kullanılarak (Karasar, 2023) doküman analizine zemin oluşturacak bir süreç benimsenmiştir.

Araştırmanın kapsam ve sınırlılığı çerçevesinde; günlük türü üzerine yazılmış yerli ve yabancı tezler, makaleler, gazete ve gündelik dergi yazıları, basılı ve dijital diğer kaynaklar belirlenmiştir ve bu kaynaklar temin edilmiştir. İlgili kaynaklar araştırmanın kapsamına uygun biçimde sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırma sonrasında tematik notlandırma sürecine geçilmiştir. Araştırma amacına uygun olan çalışmalar üzerine detaylı okumalar ve etiketlemeler yapılmıştır. Temel nitel araştırmanın basamakları çerçevesinde ilgili süreç yürütülmüş ve kaynak tarama tekniği kullanılarak doküman analizine zemin hazırlanmıştır.

Verilerin Analizi

İlgili araştırmada, kaynak taraması yoluyla elde edilen verileri değerlendirmek için doküman analizinden yararlanılmıştır. Bowen'a (2009) göre doküman analizi, "araştırma veri setini oluşturan birincil veya ikincil kaynaklar olarak kabul edilen çeşitli dokümanların elde edilmesi, incelenmesi, sorgulanması ve analiz edilmesi süreci" olarak anlaşılabilir (s. 27). Alanyazın taraması ve özetlemeden farklı olarak doküman incelemesi, veri analizi ve yorumlamayı, çağdaş teorik bakış açılarının kullanımını ve tarihsel bir boyutu içerir (Özkan, 2019). Doküman incelemesi, "hem basılı hem de elektronik materyalleri incelemek veya değerlendirmek için sistematik bir işlemdir" (Özkan, 2019, s. 27). Doküman incelemesi, araştırma bulgularının kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesini, yorumlanmasını ve sunulmasını/raporlanmasını gerektirir (Bowen, 2009; Özkan, 2019; Wach ve Ward, 2013). Bu çerçevede doküman incelemesinin aşamaları; gözden geçirme (yüzeysel inceleme), okuma (kapsamlı inceleme) ve yorumlamadır (Bowen, 2009, s. 32). Bu anlamda ilgili çalışmada "günlük" ve "günce" anahtar kelimeleri kapsamında bir alanyazın taraması süreci yürütülmüş, tasnif çalışması yapılmış, önce yüzeysel ardından derin okuma gerçekleştirilip notlandırma aşamasına geçilmiştir. Son olarak elde edilen bilgiler kapsamlı ve özgün bir yorumlama sürecinden geçirilmiştir.

Etik

Bu çalışmada "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi"nde belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler" kısmında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. Çalışma insan üzerinden gerçekleştirilmediğinden etik kurul izni gerektirmemektedir.

BULGULAR

Bu kısımda metin türü analizi kapsamında günlük/günce ele alınmış ve günlük türünün ortak söylemsel ifadeleri serimlenmiştir. Ardından günlük/güncenin eğitsel işlevine dair bulgular sunulmuş ve Türkçe eğitimi kapsamında günlük türünün programlardaki ve ders kitaplarındaki görünümü ifade edilmeye çalışılmıştır.

Bir Metin Türü Olarak Günlük/Günce

Tür belirlemesi yapmak Swales'e (2004) göre oldukça zor bir konudur. Çünkü tür çok kaygan bir zeminde yer almaktadır. Bu anlamda günlük türü de pek çok farklı bilim insanı, yazar tarafından çeşitli biçimlerde tanımlanmış ve sınıflandırılmıştır. Bu kısımda günlüğün türsel anlamda sınıflandırılması üzerinde

durulacaktır.

Günay'a (2017) göre kişinin hayatını merkeze alan metinler özyaşamöyküsel metin türü sınıfına girer. Dolayısıyla günceler ona göre özyaşamöyküsel metinlerdir. Bu türden metinlerin ortak özellikleri ona göre anlatsal ve betimleyici olmaları ve kişisel yaşam deneyimlerini içermeleridir (s. 367). Anlatının uzamı geçmişte yahut yakın geçmişte konumlanır. "Günceler daha çok yazınsal bir tür olarak tanınır. Yazar, fıkra türünde, kıssadan hisse türünde sonucundan bazı derslerin çıkarılabileceği kendi deneyimlerinden, bazı konulardaki düşüncelerinden, yaşamından kesitlerden söz eder" (Günay, 2017, s. 369). Bu kapsamda günlük ya da günce (Alm. Tagebuch, Fr. journal, İng. diary) "günü gününe yazılan yaşantılar ya da bunlarla oluşturulan yapıt" (Göğüş ve diğerleri, 1998, s. 56) şeklinde veya "Bir kimsenin her gün yaşadığı olayları ve bunlar üzerine duygu ve düşüncelerini anlattığı yazı, hatıra defteri, muhtıra" (Göğüş, 1998, s. 65) olarak tanımlanmaktadır.

Bu türden metinler, dili kullanma bakımından diğer metin türlerinden oldukça farklıdır. Günay (2017), söz konusu türde genellikle birinci tekil kişiyi imleyen adıl, sıfat gibi sözcük türlerinin fazlaca kullanıldığını belirtir. Bu nedenle ilgili türde anlatımsallık (expressivity) işlevinin diğer dil işlevlerine göre daha etken olduğunu ve çağrı işlevinin de bu türden metinlerde kullanıldığını ifade eder (Günay, 2017). Erkman-Akerson (2013) da günlüğün ben anlatıcı tekniği ile yazıldığını belirtir. Ayrıca anlatılarda günlük türü, anlatıcının kendi kendisiyle hesaplaşması türünden bir işlev de güder (Erkman-Akerson, 2013).

Özyaşamöyküsel metinlerde samimiyet ve içtenlik duyguları belirgindir. Günlük türünde yazar, yazdıklarına bir ölçü de olsa baraj koymaz (İnanç, 2004, s. 274). Bu husus, Günay'a (2017) göre okuyucuyu yönlendirici bir işlev kazanır ve böylece özdeşeyim kurulması söz konusu olur.

Özyaşamöyküsel üst sınıfı içinde yer alan bir diğer tür de anıdır. Anı, genellikle günlük/günce ve biyografi türü ile karıştırılmaktadır (Duran ve Soyucok, 2020). Bu bağlamda anı önemli bir tarihi kesiti ya da olayı ele alırken günlük/günce ise bireyin gündelik yaşamına odaklanır (Doğan, 2015). Anıda zaman görünümüleri belirli geçmiş zaman şeklindedir ve edilgen kiplikler kullanılabilir. Günlük/güncede birincil tekil kişiye odaklanılırken anıda üçünü tekil/çoğul şahıslar da sık sık yer bulur. Bu kapsamda anıda kişi, bahsi geçen önemli olaylara ya şahsen katılmış ya da tanık olmuştur (Günay, 2017). Günlük/güncede ise oldukça şahsî ve özel bir alan söz konusu olduğundan böyle bir durumdan söz edilemez. Ayrıca Yazıcı'ya (2006) göre günlük ve deneme, özyaşamöyküsü metin türünün oluşumuna zemin hazırlayan türlerdir.

Dilidüzgün'e (2008) göre günlük, anlatsal bir metin türüdür. Özdemir (2017) ise günlüğü öğretici boyutlu yazılar sınıfında gerçek bir yaşamdan kaynaklı yazılar başlığında ele alır. T. van Dijk'a (1981) göre günlükler söylemsel/iletişimsel metin tipleri içerisinde yer alırlar. Ayrıca van Dijk (1981), günlüklerin ilkökul düzeyindeki öğrenciler için ele alınması gerektiğini, ilerleyen düzeylerde daha kompleks metin türlerine ağırlık verilmesi gerektiğini de belirtir. Paperno'ya (2004) göre günlük, tüm zamansal durumları içermekle birlikte diğer türlerle de kolayca iç içe geçebilir. Bu anlamda o, günlüğü bir "türsel matris" (generic matrix) şeklinde tanımlamıştır.

Günlük, her ne kadar anı anına kaydedilmiş olursa olsun belirli bir bilişsel süreçten geçer ve anısal özellikler barındırır (Freeman, 2015). Ayrıca günlük, özellikle 20. yüzyıldan itibaren "benlik yaratma uzamı" dolayısıyla bakışımı bir okur-yazar konumlanması taşır (Aydın-Satar, 2014). Bu bakımdan anlatılanlar, hafıza süzgecinden geçerek yazıya bürünür. İlgili çalışma kapsamında günlük, anlatsal yönüne ağırlık verilerek özyaşamöyküsel bir tür biçiminde ele alınmıştır.

Bir tür olarak günlük, insan deneyimine uygulanan temel epistemolojik kategoriler etrafında inşa edilir. Bunlar, öznellik, zamansallık ve kişisel-kamusal kategorilerdir. Konuşan "ben"e (ve sözcelem öznesi ile eyleyen arasındaki varsayılan özdeşliğe) olan güven, günlüğün öznellik ile olan ilişkisini ortaya koyar. Günlük üretim tarzı -yani, yazıldığı zamana tekabül eden görünür ayrı kısımlar- günlüğün zamansallıkla olan içsel bağını ön plana çıkarır. Günlük, zaman içinde benliğin izini sürmek adına benzersiz bir anlatı biçimi ya da şablonu sunar. Takvime bağlılık iki anlatı sonucunu beraberinde getirir: parçalanma ve süreklilik. Kronolojik bir hat üzerinde sürekli olarak yazılan seri bir metin olarak günlük, geçmiş, şimdi ve gelecek arasında aracılık eder. Deneyimin yazma eylemiyle eşzamanlılığı şimdiliği gerektirir. Ancak

her giriş, ardından gelecek olanlarla ilişkili olarak geçmişe aittir. Günlük, günlüğü yazanı şimdiki zamanla etkileşim halindeyken geçmişle ilgilenmeye davet eder (Her giriş, yazarı tarafından daha sonraki bir tarihte okunmak için yazılmıştır ve geçmişin anılarını şimdiki günün girişi içinde kaydetmeyen bir günlük neredeyse yoktur). Günlük aynı zamanda belirsiz gelecek için de bir alan hazırlar (pek çok günlük yazarının ilgili günün girişinde geleceğe dair planlardan bahsetmesi tesadüf değildir). Böylece günlük formu hem geçmişini hem de geleceğini araştırarak şimdiki anı aşar. Geleceği öngörüp özümserken hayatın akışını temsil eden bir anlatı şablonu olarak günlük, kişisel ve toplumsal kopuşlarla başa çıkmanın yanı sıra sürekliliği inşa etmek için de kullanılabilir. Kişisel hikâyenin zaman içinde ortaya çıkması, biriktirilmesi ve korunması, yazarın günlüğü öz-düzenleme için kullanmasına olanak tanır (ahlâki öz-mükemmellik, içe dönük öz-anlayış ya da bilinçli öz-inşa gibi farklı tarihsel biçimlerde). Bir başka boyut daha vardır: tarih, özel günlükteki girişi zamanla ilişkilendirir ve okuru yazarın yaşamı ile dışarıdaki sosyal dünya arasında karşılaştırma yapmaya davet eder. Günlük, benliğin tarihsel zamanla ilişkilendirilmesini sağlar. Ancak hepsi bu kadar değildir. Günlük, muhatabı ve iletişimsel durumu açısından da tanımlanmalıdır. “Kolayca tanımlanabilir bir sözceleme ediminin yokluğu” özellikle dikkat çekicidir (Kuhn-Osius, 1981, s. 167). Yine de günlük, özel ile kamusal alan arasında aracılık ederek bir iletişim biçimi olarak işler. Öncelikle (bir akademisyenin ifadesiyle), “mahremiyeti içinde deneyimin kendisi suskunken”, “yazma eylemi onu kamusal alana sürükler” (Kuhn-Osius, 1981, s. 169, 170). Günlük, yazma eyleminde (ve sonraki okumada) günlük yazarının deneyimi ilk kavrayışından başkaları tarafından okunmak üzere potansiyel olarak yayımlanmasına kadar, içsel olanı dışsallaştırır ve nesnelleştirir; mahrem olanı toplumsallaştırır ve tarihselleştirir, esasen mahrem olanın arşivi olarak iş görür. Ancak bazı akademisyenlerin bize hatırlattığı gibi, kişinin kendisinin ve başkalarının günlüklerini okuması, bu türün doğasında var olan mahremiyet ya da gizlilik varsayımını değiştirmez. Aslında, yayımlanan günlüğün değeri büyük ölçüde varsayılan mahremiyetten kaynaklanır. Günlüğün iletişimsel durumu bir paradoksa dayanır: mahremiyet varsayımının (günlük tutandan başka kimseye hitap etmeyen bir metin olarak günlük) ve mahremiyet ihlalinin bir arada var olması.

Sonuç olarak, zamansallık ve öznellik kategorilerinin yanı sıra özel-kamusal arasındaki ilişkiyi ele alan günlük, kişisel deneyimi tarihsel ve toplumsal bağlamda anlatmak için genel bir matris oluşturur. Bu şekilde, günlüğün “tarihin içsel sahnelenmesi” için bir alan yarattığı söylenebilir (Randolph, ty.). Günlük matrisi, nihayetinde yaşamak ve yazmak arasındaki kopukluğu yansıtan bir dizi gerilimi vurgular: tek ve değişen ya da artan bir benlik arasındaki yarıklık; mahremiyet ve yazma paradoksu, bir kayıt bırakma dürtüsü ile deneyimin yazılı bir yorumunun yetersizliğinin farkına varmanın eşzamanlılığı. (Paperno, 2004, s. 571, 572, 573)

Yani bu çerçevede günlük, türsel anlamda biçimsel ve içeriksel olarak birbiriyle bakışumlu ilerler. Biçimsel özellikler yapısal anlamda birtakım zorunluluklar ve sınırlamalar getirirken bir taraftan bu dayatmalar güçlü olarak günlük yazarı tarafından belirli epistemolojik ve psikolojik süreçlerin birlikte yaşanmasını gerektirir. Günlük türündeki mahremiyet vurgusu serimlenen çerçevede tüm manasıyla gizlilikten ziyade, varsayılmış ve örtük bir mahremiyet algısını işe koşma kabilinden bir görünüm arz eder. Bu bağlamda günlük, yazarı tarafından kimse okumayacakmışçasına yazılırken içsel anlamda her zaman biri tarafından okunabilir olma durumunu da arka planda tutar. Bu paradoks, beraberinde günlüğün matrissel özelliklerini de getirir.

Günlük, bir üst tür olarak düşünüldüğünde alanyazında onun iki alt türüne rastlanmıştır. Bunlar içsel (intimate) ve dışsal (anecdotal) günlüklerdir (Özdemir, 2017). İçsel günlükler, bireyin kendi iç hesaplaşmasını güttüğü, içsel bir bakışı barındıran, kendiyle konuşma biçiminde tezahür eden bir alt türdür. İçsel günlüklerde kaçınılmaz olarak bir persona inşa edilir, otobiyografik bir kişilik sunumu oluşturulur (Fothergill, 1974, s. 95). Daha içten bir anlatım kullanılmakla birlikte bu alt türde genellikle yayım kaygısı güdülmez (Özdemir, 2017). Bu türden günlüklere örnek olarak Oğuz Atay’ın “Günlük”ü, Cahit Zarifoğlu’nun “Yaşamak”ı verilebilir.

Dışsal günlüklerde yayım kaygısı gözlenebilir ve odak noktası tamamıyla “ben” değildir. Dış dünyaya, şahit olunan önemli olaylara dair gözlemlere bu alt türde daha çok yer verilir. Ayrıca bu türden günlükler tarihsel tanıklık da barındırırlar ve tarih yazım sürecinde ilgili günlüklerden faydalandığı gözlemlenmektedir

(Moran, 2015). Bu alt türe örnek olarak Oktay Akbal'ın "Günler"i ve Nurullah Ataç'ın "Günce"si gösterilebilir (Özdemir, 2017).

Alanyazında günlük türündeki en temel sorunsal olarak içtenlik ve samimiyetin gerçekliği konusu dile getirilmiştir (Türk Dili, 1962; Özdenören, 2015; Özdemir, 2017). Ayrıca günlük türünün içten ve samimi olması hâli, ilgili türün bir zorunluluğu olarak da ele alınmıştır (Tosun, 2015). Bu bağlamda günlük türünde üslup olarak samimiyetin ve objektif içe bakışın belirleyici olduğu söylenebilir. Günlüklerdeki ortak söylemsel ifadelerden yola çıkılarak türün genel özellikleri:

1. "Ben" anlatıcı etrafında şekillenmektedir (Erkman-Akerson, 2013; Moran, 2015).
2. Özyaşamöyküsel unsurlar (yaşantı deneyimleri, yaşamsal öğeler) barındırmaktadır (Günay, 2017).
3. Birinci tekil kişiyi imleyen adıl, sıfat gibi sözcük türleri ve kişi ekleri sıklıkla kullanılır (Günay, 2017; Merry, 1979).
4. Zamansal uzam, geçişken olmakla birlikte genellikle yakın geçmiş veya andır (Günay, 2017).
5. Yazılan an belirli ve gerçek bir tarihe gönderim yapar (Paperno, 2004).
6. Anlatımsallık ve çağrı işlevleri belirgindir (Günay, 2017).
7. Mekân, bireyin içinde bulunduğu konum dolayısıyla şekillenir (Fıstıkçıoğlu, 2021).
8. Anlatısal olarak samimi ve içten bir dil kullanılır (Tosun, 2015).
9. Türsel anlamda geçişken özellikler sergileyebilir (Paperno, 2004).

şeklinde ifade edilebilir

Dijital Alternatif: Bloglar yahut WEB Günlükleri

Bloglar, modern iletişim ve bilgi paylaşımının dijital çağdaki en popüler araçlarından biridir (Nardi, 2004). İnternetin yaygınlaşmasıyla birlikte ortaya çıkan bloglar, bireylerin fikirlerini, deneyimlerini, bilgilerini ve düşüncelerini çevrim içi platformlarda yayınlama imkânı sunan metin tabanlı günlüklerdir (Ataman, 2006). Bloglar, çeşitli konularda kaleme alınan ve genellikle kişisel bir tonla yazılan kısa makalelerden oluşur (Çınar, 2012).

Metin türü olarak bloglar, yaygın olarak gündelik, samimi ve kişisel bir dil kullanır (Çınar, 2012). Bu, yazarın okuyucularıyla etkileşime girmesine ve daha rahat bir iletişim ortamı sağlamasına olanak tanır (Garden, 2012). Blog yazarları genellikle deneyimlerini ve düşüncelerini paylaşırken, okuyucularıyla bağ kurma ve onlara rehberlik etme amacı güderler (Deng ve Yuen, 2011).

Bununla birlikte, bloglar eğitsel bir işlev de görmektedir (Arena, 2011). Birçok blog, uzmanlık alanlarına odaklanan bilgi ve beceri paylaşımını teşvik eder. Örneğin, teknoloji, sağlık, seyahat, moda, yemek tarifleri gibi çeşitli konularda uzmanlaşmış blog yazarları, okuyucularına değerli içerikler sunar ve onlara yeni bilgiler sağlar (Demirci, 2015).

Eğitsel bloglar, genellikle pratik ipuçları, kılavuzlar, derinlemesine analizler ve öğretici içeriklerle doludur. Bu anlamda bloglar, günlüklerden daha geniş bir işlev havuzuna sahip olmakla birlikte sadece günlük yazma amacıyla kurulmuş bloglardan da söz etmek mümkündür (O'Sullivan, 2005). Bu anlamda günlük-bloglar günlük türünün dijital alana taşınmış hâli gibidir.

Günlük/Günce'nin Eğitsel İşlevi Üzerine

Günlükler, kişilerin düşüncelerini, deneyimlerini ve duygularını yazılı olarak kaydettikleri ve ifade ettikleri bir yazı türüdür. Bu metinler, dilbilimsel perspektiften incelendiğinde, ilgili metinlerin eğitsel bir işlevi de olduğu görülmektedir (van Dijk, 1981). Günlükler, bireylerin öğrenme, gelişme ve kendini ifade etme süreçlerinde önemli bir araç olarak kullanılmaktadır. Ayrıca Memet Fuat'a (1962) göre oldukça güçlü bir yazın türü olarak günlük, diğer yazın türleri ile iç içe geçebilir. Böylece yaratıcılığa da kapı aralamış olur. Göğüş'e (1978) göre:

En iyi anı yazma, günce tutma yoludur. Öğrencilere günce tutmaları öğütlenmeli ve bunun yolları gösterilmelidir. Günceye her günkü, birbirine benzer olaylar değil, önemliler değişik ve ilginç olaylar

yazılır. Olayların, kişilerin yazan üzerinde uyandırdığı duygu ve düşünceler de belirtilir. Günce yazarken içten olmaya çalışılmalıdır; yazarı günceyi kendisi için yazmaktadır, başkası okusun diye değil. Günce yazarken içten olmak, olayların kişilerin daha iyi değerlendirilmesine yardım eder. Günce yazarken olaylar ve düşünceler en belirli yönleri ile kısaca kaydedilmelidir. Yoksa günlük yaşam ve işler içinde çok vakit alır. Günce yaşam boyu tutulacağı gibi, bir süre tutulup bırakılabilir sonra yeniden başlanır. Gezilerde, yaşanan önemli olaylarda bir görev süresince de günce tutulabilir. Öğrenci günceleri denetlenmez, çünkü ödev değildir. (s. 308, 309)

Bu anlamda günlükler, Göğüş'e (1978) göre mahrem, samimi, anlık, kısa bir tür olarak eğitsel anlamda öğrencilere önemli anları kayıt altına alma gibi bir işlev üstlenirler ve öğretim ortamlarından görece özerk bir alana sahiplerdir.

Günlüğün pragmatik, edebî/sanatsal pek çok işlevi bulunmaktadır. Çelik'e (2021) göre günlüğün/güncenin işlevleri şu şekildedir:

- güncenin içsel iletişim işlevi
- güncenin kendini tanıma ve kendini gerçekleştirme işlevi
- güncenin sağaltım ve terapi işlevi
- güncenin kişisel gelişim işlevi
- güncenin yaratım ve sanat işlevi
- güncenin tarih yazıcılığı işlevi

Türkçenin beceri ve yaşam temelli bir ders olduğu göz önünde bulundurulduğunda (Kurudayıoğlu ve Çetin, 2015) günlüğün yukarıda bahsedilen tüm işlevlerinden eğitim-öğretim süreçlerinde faydalandığı gözlenebilir (Bazir, 2016). Bu anlamda günlük türünün “Günlük ve açık ortamlardaki öğrenme potansiyelini belirleme ve bunlar aracılığıyla metodik olarak bir öğrenme sürecini hayata geçirme” olarak tanımlanan estetik okuryazarlık becerisine de katkı sağlayacağı varsayılabilir (Sur, 2022, s. 450)

Günlükler, düşünceleri ve deneyimleri kaydetme ve analiz etme becerisini geliştirmede etkilidir. Bir birey, günlük yazarak içsel düşüncelerini dışa vurabilir ve bunları daha net bir şekilde anlayabilir. Günlük tutma, düşüncelerin ve deneyimlerin organize edilmesini sağlar ve bireylere içsel dünyalarını anlamak ve keşfetmek için bir fırsat sunar (Dincel ve Savur, 2019). Bu süreç, bireyin kendi yaşantısını derinlemesine anlamasını ve içgörü kazanmasını sağlar.

Günlükler, dil becerilerinin geliştirilmesine yardımcı olur (İskender, 2017). Yazılı ifade yeteneği, günlük tutarken önemli bir bileşendir. Bireyler, günlüklerinde düşüncelerini açık ve anlaşılır bir şekilde ifade etmek zorundadır. Bu süreç, dilbilgisel yapıları kullanmayı, kelime dağarcığını geliştirmeyi ve etkili bir şekilde iletişim kurmayı öğrenmeyi teşvik eder. Günlükler ayrıca yazma becerilerini geliştirmede pratik bir alan sunar ve yazılı ifadeyi güçlendirir.

Günlükler içsel iletişim ve öz değerlendirme süreçlerini teşvik eder (Sağlam, 2020). Bireyler, günlüklerinde yaşadıkları deneyimleri ve aldıkları kararları analiz edebilir, kendilerini değerlendirebilir ve kişisel gelişim hedefleri belirleyebilirler (Klimova, 2015). Bu öz değerlendirme süreci, bireyin güçlü yönlerini tanımasına ve zayıf yönlerini geliştirmesine yardımcı olur. Günlükler ayrıca gelecekteki hedeflere ulaşmak için planlama ve motivasyon sağlamada da etkilidir. Bu bağlamda günlük tutmanın beyin üzerinde de duygu durumunu düzeltme ve denetleme gibi işlevleri olduğu bulgulanmıştır (Lieberman, 2012).

Sonuç olarak günlükler, düşünceleri ve deneyimleri kaydetme, dil becerilerini geliştirme ve içe bakış süreçlerini teşvik etme açısından bireylere çeşitli faydalar sağlar. Günlük tutma, öğrenme, gelişme ve kişisel ifade yolculuğunda etkili bir araç olarak kullanılabilir ve bireylerin kendilerini daha iyi anlamalarını ve böylece yansıtım kurarak dönüşümlerini sağlayabilir. Bu nedenle, günlüğün eğitsel anlamda kullanılması önemlidir denebilir.

Türkçe Dersi Öğretim Programları Bağlamında Günlük/Günce Türü

Öğretim süreçleri, modern zamanların planlı ve sistematik bir yapı gerektirmesi dolayısıyla program

temelli yapılıdır (Karadağ, 2012). Türkçe dersi de bu süreçten bağımsız değildir. Bu çerçevede öğretim programları ilgili dersin işleyiş, ölçme-değerlendirme gibi temel yapılarını şekillendirir. Beceri temelli bir ders olan Türkçe, aynı zamanda doğrudan gündelik hayatla temas etmesi dolayısıyla yaşam temelli de bir derstir. Bu çerçevede güncel TDÖP'te (2019) öğrenilenlerin günlük hayatla ilişkilendirilmesine yönelik pek çok açıklama yer almaktadır. Bu anlamda hayatın sembolik temsili bağlamındaki metinler aracılığıyla günlük yaşam becerileri metin temelli bir anlayışla kazandırılmaya çalışılmaktadır. Günlük de bir yazınsal tür olarak söz konusu metin türleri bağlamında Türkçe Dersi Öğretim Programlarında kendine yer bulmuştur. Bu anlamda yapılandırmacı anlayışın etkisini gösterdiği 2005 Türkçe Dersi Öğretim Programında (1-5. sınıflar) günlük türü "Tür ve sunu şeklini belirleme" becerisi altında "Günlük, anı vb. yazar." kazanımıyla görülmektedir. 6-8. sınıflarda (2006) "Günlük tutar" kazanımı doğrudan yer almış, "Öğrenciler her gün günlük tutulabilecekleri gibi yalnızca etkilendikleri olaylar hakkındaki duygu ve düşüncelerini de yazabilirler." açıklamasına yer verilmiş olsa da metin türlerine yer verilen kısımda günlük türü göz ardı edilmiştir. 2015 Türkçe Dersi Öğretim Programında günlük türüne dair herhangi bir açıklamaya yer verilmemiştir. 2017 Türkçe Dersi Öğretim Programında günlük türü yer verilmesi gereken türler başlığında bilgilendirici metin üst başlığı altında yalnızca 2, 3 ve 4. sınıf düzeylerinde ele alınmıştır. Ancak ortaokulda, 7. sınıf düzeyinde, "T.7.3.29. Metin türlerini ayırt eder. a) Söyleşi, biyografi, otobiyografi, günlük türleri üzerinde durulur." ve 8. sınıf düzeyinde "T.8.4.12. Kısa metinler yazar. Haber metni, günlük ve anı yazmaya teşvik edilir." biçiminde kazanımlar bulunmaktadır. 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programında yine bilgilendirici metin üst başlığında yer alan günlük, bu sefer 7 ve 8. sınıflarda da yer verilmesi gereken bir tür olarak işaretlenmiştir. Kazanımlar ve açıklamalar 2017 programındaki hâliyle doğrudan yer almıştır. 2019 programında günlük türü özelinde herhangi bir değişikliğe rastlanmamıştır. Yani açıklamalar ve ifadeler 2018 programı ile aynıdır.

Bu anlamda genel olarak programlar incelendiğinde günlüğün ihmal edilmiş bir tür olduğu ve herhangi bir açıklamaya yer verilmeksizin bilgilendirici metin türü içinde ele alındığı gözlemlenmiştir. Ancak belirtmek gerekir ki günlük, temelde bilgi vermek için yazılan bir tür değildir. Daha ziyade içsel saiklerle ele alınan, özyaşamöyküsel unsurlar barındıran bir türdür. Ayrıca Bozkurt'a (2018) göre yazınsal türler içinde yer alabilecek olan günlük, gerçek yaşam temelli olay örgüsü içermesinden dolayı olay çerçevesinde gelişen/olaya dayalı metin türü olarak ele alınabilir. Bozkurt (2018), programın günlük türünü bilgi verici metin türü içinde ele almasına eleştirel bir gözle bakar. Ona göre metinler türsel anlamda geçişken bir görünüm sergilediğinden ilgili türlerin doğrudan kategorik öğretimi sorun teşkil edebilir. Ona göre bu durumun önüne geçmek adına çoklu/karma yapılara yönelik bir farkındalık geliştirilmelidir.

Bu görüşe karşıt olarak Tüfekçi Can (2014), anıların anlatım açısından daha kurgusal niteliklere sahipken günlüklerin, anlık duygu ve düşünceleri yansıttığını belirtir. Bu nedenle, ona göre günlükler, kurgusal hiçbir iz taşımazlar. Ayrıca o, günlüklerin çocuk edebiyatında yaygın olarak kullanılan bir tür olmadığını da belirtir (s. 109).

Bu görüşe istinaden denilebilir ki bir metnin gerçeklik gönderiminin olması onun yazınsallığını belirleme açısından bir ölçüt değildir. Kurmaca olup olmaması, yazınsallığını ya da bilgilendiriciliğini etkileyebilir. Bu doğrultuda gerçeklik gönderimi olan-anı metnine kurmacanın serpilmesi, onu yazınsal türler kapsamına alır (Altuntaş-Gürsoy, 2020, s.167). Bu görüşten hareketle aynı geçişkenliği gösteren günlük türü de benzer biçimde ele alınabilir. Ayrıca anı, günlük türünden gerçek yaşamı konu alan eserler, yaşamdan kesitler sunduğu ve ayrıntılı gözlemlere yer verdiğinden özellikle ilk gençlik çağı çocukları için ilgi çekici bir tür olabilir (Altuntaş-Gürsoy, 2020, s.167). Yaşanılan, bağ/özdeşeyim kurulabilen veya çocukların örnek olarak kullanabilecekleri olay, tutum ve davranışları metinlere dahil etmek, onların metinleri ilgi ve merakla okumalarına yardımcı olacaktır (Yalçın ve Aytaş, 2017). Bu anlamda anılar ve günlükler vesilesiyle bireyler farklı yaşantı örnekleriyle karşılaşabilir, bunlardan istifade edebilirler. Ayrıca anı ve günlük gibi türler vasıtasıyla bireyler, aktarılan toplumsal olaylar hakkında da bilgi edinebilirler (Altuntaş-Gürsoy, 2020).

Sonuç olarak günlük türünün programlarda göz ardı edildiği, herhangi bir açıklamaya yer verilmeksizin bilgilendirici türler arasında konumlandırıldığı görülmüştür. Bu hususun geçişken özellikler taşıyan bir metin türü olan günlüğün sınıflandırılması konusunda problemlerli bir durum olduğu düşünülmektedir.

Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Günlük/Günce Türündeki Metinler ve Metin Altı Etkinliklere Genel Bir Bakış

Metin, iletişim düzeneğindeki en küçük anlamlı yapı olarak ele alındığında metin türünün de belirli sosyal ve kültürel bağlamlara uygun sözcükler üretebilmek adına ortaya çıktığı ifade edilmektedir (Dilidüzgün, 2011, s. 459). Bu anlamda türler, gerekli sosyal ve kültürel düzleme uygun ayrı yapılanışlar sergilemektedir. Bu yapılanışları kavramak, türe ait bilinç geliştirmek adına öğretim süreci devreye girmektedir. Metin türlerinin söylemsel yapıları, öğretim düzenekleri ve materyalleri aracılığıyla bireylere kazandırılmak istenmektedir. Bu çerçevede ders kitapları, metin türü bilincini bireylere kazandırmak adına öne çıkmaktadır (Dilidüzgün, 2011). Ders kitapları aracılığıyla bireylerin, farklı metin türlerini gerekli bağlamlarda uygun bir biçimde üretebilmeleri beklenmektedir (MEB, 2019). Bu anlamda kendine has söylemsel yapılanışları bulunan günlüğün de türsel özelliklerinin bireylere öğretim düzenekleri aracılığıyla kazandırılması amaçlanmaktadır.

Günlük türü, özellikle yazma alışkanlığı edinme ve yazma becerisinin geliştirilmesi bakımından oldukça önemlidir (Baş, 2015). Baş' a (2015) göre öğrenci, birinci kademedeki başladığı günlük tutma alışkanlığına ikinci kademedeki de devam etmeli ancak tecrübe ve gözlemlerini sorgulayarak yazıya aktarmalıdır (s. 143). Bu anlamda günlüğün içe bakış sağlayan yapısıyla yansıtıcı düşünceyi teşvik ettiği ifade edilebilir (Bazir, 2016). Nitekim yansıtıcı düşünce, bir öğretim tekniği olarak günlükle iç içe olacak biçimde; yaptıkları üzerine yeniden düşünmeyi, öz değerlendirmeyi, sorumluluk üstlenmeyi barındırır (Sağlam, 2020). Bu çerçevede günlüklerin ders içi ve ders dışı ortamlarda işe koşulması önemli görülmektedir.

Bu kısımda güncel programa göre ortaokul düzeyinde 7 ve 8. sınıflarda okutulan ders kitaplarında bulunması gereken bir tür olan günlüğün 2019 programına uygun tasarlanan 7 ve 8. sınıflardaki ders kitapları kapsamındaki görünümü incelenmiştir. Bu kapsamda ilgili türe has tasarlanan metin altı etkinlikler de ele alınmıştır.

Aşağıdaki tabloda 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programına göre tasarlanan 7 ve 8. sınıflardaki ders kitaplarında günlük türünün görünümü yer almaktadır.

Tablo 1 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programına Göre Tasarlanan 7 ve 8. Sınıflardaki Ders Kitaplarında Günlük Türünün Görünümü

Sınıf Düzeyi	Basımevi	Günlük Doğrudan Okuma/Dinleme Metni Alma Durumu	Türünün Olarak Yer	Günlük Metin Etkinliklerinde Alma Durumu	Türünün Altı Yer	Kitaptaki Dinleme Günlük Okuma/Dinleme Yer	Tüm Metinlerine Türünün Metni Olarak	Okuma/Kıyasla Doğrudan Olarak
		f		f			%	
7. sınıf	MEB	1		2			3.125	
7. sınıf	Özgün Matbaacılık	0		1			0	
8. sınıf	MEB	0		2			0	

Tabloda görüldüğü üzere günlük türüne doğrudan dinleme veya okuma metni olarak yer veren ders kitabı sayısı birdir. Yine benzer niceliksel azlığa metin altı etkinliklerdeki görünümde de rastlanmıştır. Geçmiş yıllardaki ders kitaplarında da aynı durumu görmek mümkündür (Şahin ve Bayramoğlu, 2016). Nitekim, 2006 Programı yürürlüğe girdiği tarihten itibaren kullanımda olan ders kitapları incelendiğinde günlük türünün kitaplarda en az yer bulan metin türlerinden olduğu tespit edilmiştir (Kolaç, 2009). 2015 programında günlük, kendine özerk bir alan bulamamış, bu anlamda ders kitaplarında günlük türü yer almamıştır (Şahin ve Bayramoğlu, 2016). 2017 programında da 5-8. sınıflarda günlük türüne yer verilmemiştir. Bu kapsamda ders kitaplarında günlük türünün kullanımı tercih edilmemiştir. 2018 programı temel alınarak oluşturulan kitaplarda günlük türünün tercih edilen diğer türlere nazaran niceliksel anlamda oldukça sınırlı bir görünüm sergilediği görülmektedir (Kıbrıs, 2019). Bu anlamda yapılandırmacı anlayışın hâkim olduğu yıllardan itibaren yürürlükte olan programlar çerçevesinde tasarlanan ders kitaplarında günlük türünün sayısal anlamda çok kullanılmayan bir tür olduğu söylenebilir.

Güncel programa uygun hazırlanan 7. ve 8. sınıf düzeylerine ait ders kitapları incelendiğine Özgün Matbaacılık (2019) tarafından hazırlanan 7. sınıf kitabında günlük türünün söylemsel yapılanışına aykırı

ifadeler tespit edilmiştir. Daha önce de sıralandığı üzere, günlük türünde; ben anlatıcı hakimdir, bireyin yaşamından kesitler yer almaktadır, birinci tekil kişiye ait sıfat, zamir, şahıs eki gibi dilbilgisel ulamlar sıkça kullanılır, anlatı yakın geçmişte ve anda yerlemlenir, dil işlevleri bakımından anlatımsallık ve çağrı işlevleri görülür, anlatılan olaylar bir gerçeklik barındırır, samimi, içten bir dil kullanılır ve geçişken türsel özellikler görünebilir. Ancak ilgili kitapta yer alan metinde biçimsel olarak günlük türüne uygun şekilde sağ üst köşeye tarih yazma, birinci tekil şahıs anlatıcı ile anlatım sağlama gibi unsurlar yer alsa da amaçsal olarak söz konusu metin dil bilinci kazandırmaya yönelik bir görünüm sergiler. Metin, günlük türünün metinsel özelliklerinin dışında “yabancı kökenli sözcüklere karşılık bulma” amacıyla yapılandırılmış olup ilgili etkinlik de bu çerçevede tasarlanmıştır. İlgili kitapta günlük kapsamında metin türü farkındalığı uyandıracak herhangi bir etkinliğe rastlanmamıştır.

MEB tarafından basımı yapılan Kır ve diğerleri (2019) tarafından güncel program çerçevesinde tasarlanan bir diğer kitap incelendiğinde günlük türünün “Anne Frank’in Hatıra Defteri” başlıklı bir metinle doğrudan dinleme metni olarak yer aldığı gözlenmiştir. Metin, orijinal metinle karşılaştırıldığında bir günlük kesitinin kısa bir bölümünün doğrudan alıntılandığı gözlenmiştir. Günlük türünün doğrudan bir örneğini vermenin yanı sıra kitap, 4. etkinlik ile günlük türüne dair farkındalık geliştirmeyi amaçlamıştır. İlgili etkinlikte türe ait özellikler sıralanmış ve söz konusu metnin hangi türe ait olduğuna yönelik bir etkinlik düzeneği sunulmuştur. “7. etkinlikte de ‘tür’ün özelliklerine uyararak bir günlük yazılması istenmiştir. Dolayısıyla bu etkinlik, önceki etkinliklerin pratiğe dönüştürülmesi amacıyla yerleştirilmiştir” (Kıbrıs, 2019, s. 112). Etkinlik dizgelerinin ardından ise blog yazmaya dair bir proje önerilmiştir. Bu anlamda ilgili kitabın günlük türüne dair türsel anlamda farkındalık kazandırma bakımından yerinde bir örnek olduğu ifade edilebilir.

Son olarak MEB tarafından basımı yapılan Eselioğlu ve diğerleri (2019) tarafından hazırlanan 8. sınıf düzeyine ait ders kitabı incelendiğinde, doğrudan günlük türü dinleme/okuma metni olarak kullanılmasa da metin altı bir etkinlikte (5. etkinlik) Ali Canip Yöntem tarafından yazılan günlük kesitine yer verilmiştir. Etkinlikte öğrencilerin okudukları metinden hareketle sorular sorup arkadaşlarına ilgili soruları yöneltmeleri beklenmektedir. Akabinde sunulan etkinlikte öğrencilerin günlük yaşamda gözlediği durumları yazmaları istenmiş, günlük türüne benzer olarak sağ üst köşeye tarih yazılması için boşluk bırakılmışsa da doğrudan günlük türünden bahsedilmemiştir. Bu anlamda ilgili kitapta günlük özelinde metin türü farkındalığı oluşturacak herhangi bir yapılanışa ve etkinliğe rastlanmamıştır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışmanın sonucu olarak, Türkçe ders kitaplarında yer alan günlük/günce türünün öğrencilerin kelime dağarcığını artırması, yansıtıcı düşünceye imkân tanınması, yazma tutukluğunu engelleyip yazma becerisini geliştirmesi açısından önemli bir yere sahip olabileceği saptanmıştır. Bununla birlikte, incelenen ders kitaplarında bu türe dair yeterince materyal, etkinlik ve metin türü örneğine yer verilmediği belirlenmiştir. Bu durumun öğrencilerin günlük/günce türü hakkında yeterli bilgi sahibi olamamalarına neden olacağı ve bu türe dair yazma becerilerini geliştirmelerini engelleyebileceği düşünülmektedir.

Bir metin türü olarak günlüğün, anıdan farklı, kendine has söylemsel özellikler taşıdığı belirtilmiştir. Bu anlamda bir metin türü olarak günlük, “ben” anlatıcı yani birinci tekil şahıs anlatıcı etrafında şekillenmektedir. Günlükte yazarın hayatından parçalar bulunmaktadır. Birinci tekil kişiye ait adıl, sıfat gibi sözcük türleri ve kişi ekleri kullanılmaktadır. Zamansal olarak yakın geçmişte veya yazılan anda anlatılan olaylar cereyan etmektedir. Gerçek bir tarihe gönderim yapılmaktadır. Dil işlevleri bakımından anlatımsallık ve çağrı işlevleri görülmektedir. Türsel anlamda geçişken özellikler barındırmakla birlikte samimi, içten bir dil günlüklerde kullanılmaktadır.

Günlüğün eğitsel işlevleri de çalışmada ayrıca ele alınan bir konudur. Günlüğün kurgusal özellik taşımadığından çocuk edebiyatı kapsamında tercih edilen bir tür olmadığına dair görüşler bulunmaktadır. Ancak bu çalışmada günlüğün yazarın içsel dünyasından hareketle oluşturulduğu, bilincin ve zihnin işleyişinden hareketle ontolojik olarak kurgusal özellikler taşıdığı belirtilmiştir. Araştırmada günlüğün bireylere örnek yaşantı deneyimleri sunması açısından çocuk edebiyatı kapsamında önemli bir tür olduğu savunulmuştur. Buna mukabil araştırmada, günlük türünün Türkçe dersi öğretim programlarında ve ders

kitaplarındaki görünümü üzerinde de durulmuştur. Günlük türünün ilk kez bir metin türü olarak 2017 Türkçe Dersi Öğretim Programında ele alındığı saptanmış, 2018 programında ise ilk kez 7. ve 8. sınıf düzeylerinde yer verildiği belirlenmiştir. 2019 programından hareketle oluşturulan ders kitapları incelendiğinde 7. ve 8. Sınıf düzeylerinde yer verilmesi gereken bir tür olan günlüğün metin türü olarak diğer türlere nazaran çok az sayıda yer aldığı, bu kapsamda metin türü farkındalığı kazandırma boyutunda günlük türüne dair çok az sayıda etkinliğin bulunduğu ifade edilmiştir.

Sonuç olarak, Türkçe ders kitaplarında yer alan günlük/günce türünün öğrencilere kazandıracağı faydalar göz önüne alındığında, bu türe dair daha fazla materyal ve etkinliğin kitaplara eklenmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu sayede, öğrencilerin günlük/günce türüne daha iyi bir şekilde aşina olmaları ve bu türü kullanarak yazma becerilerini geliştirmeleri sağlanabilir. Öğrenciler tarafından tutulan günlükler aracılığıyla, öğretmenlerin; bireylerin gelişim seyrini takip edebilmesi, psikolojik açıdan öğrencileri tanıması mümkün olabilmektedir. Ayrıca metin türü farkındalığı bağlamında uygun etkinliklerin kitaplarda yer alması önemli görülmektedir. Bu çerçevede günlüğün, yazma alışkanlığı kazandırma ve bunu sürdürme; geçişken bir tür olması dolayısıyla diğer metin türlerine zemin hazırlama ve yansıtıcı düşünceye imkân tanıma bakımından ders kitaplarında yer alması; öğrencilere günlüğün dijital veya yazılı formda tutturulmasının teşvik edilmesi; kitaplarda günlük türüne dair etkinlik ve görünümünün artırılması gerekmektedir denebilir.

Bu çalışmanın sonucunda elde edilen bulguların Türkçe ders kitaplarının hazırlanması sürecinde yer alan eğitimcilerin, yazarların ve editörlerin dikkatini çekeceği, dolayısıyla Türkçe öğretim süreçlerine yazma becerisi bağlamında katkı sunacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Adami, E. (2008). Blogs: Life writing on the Net. In *The Protean Forms of Life Writing: Auto/Biography in English, 1680-2000* (pp. 251-270). Liguori.
- Altuntaş Gürsoy, İ. (2020). Çocuk edebiyatında yazınsal türler. İçinde S. Karagül ve E. Şen (Ed.), *Çocuk Edebiyatı (Okuma Kültürünün Temelleri)* (ss. 157-177). Nobel Yayıncılık.
- Arena, C. (2008). Blogging in the language classroom: It doesn't. *TESL-EJ*, 11(4), n4. Erişim Adresi: <http://tesl-ej.org/ej44/a3.pdf>
- Ataman, N. (2006). İnternette bireysel yayıncılık: Web günlükleri. *Öneri Dergisi*, 7(26), 221-239. <https://doi.org/10.14783/maruoneri.678438>
- Aydın Satar, N. (2019). Mahremiyet bölgesinde kişilik inşası: günlüklerin türsel özellikleri ve tarihi gelişimi. *Journal of Turkish Studies*, 9(6). <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.7031>
- Ayto, J. (2001). *Dictionary of word origins: [the Histories of Over 8.000 Words Explained]*. Bloomsbury.
- Baldwin, G. (2001). Individual and self in the late Renaissance. *The Historical Journal*, 44(2), 341-364. Erişim Adresi: <https://www.jstor.org/stable/3133611>
- Baş, B. (2015). *Türkçe öğretimi açısından çocuk edebiyatı*. Pegem Akademi.
- Bazir, A. H. (2016). The role of writing diary in a classroom. *International Journal of Research in Linguistics, Language Teaching and Testing*, 1(1), 82-88. Erişim Adresi: http://www.psp-ltd.com/JIEB_51_4_2016.pdf
- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative research journal*, 9(2), 27-40. <http://dx.doi.org/10.3316/QRJ0902027>
- Bozkurt, B. Ü. (2018). Okuma ve yazma eğitiminde metin türlerini sınıflama sorunsalı ve çoklu/karma türlerin öğretimiyle ilgili öneriler. İçinde N. E. Uzun ve B. Ü. Bozkurt (Ed.), *Türkçenin eğitimi-öğretiminde kuramsal ve uygulamalı çalışmalar 10* (ss. 75-99). Okan Üniversitesi Kitapları.
- Ceylan, Z., Ercan, A. N., ve Akpınar, Ş. (2017). 5-8. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki bilgi verici metinlerin tema ve tür açısından incelenmesi. *International Journal of Language Academy*, 5(6), 296-306. <https://doi.org/10.18033/ijla.3687>

- Cuddon, J. A. (1999). *English Penguin Dictionary of literary terms and literary theory*. Penguin Group.
- Çelik, B. (2021). *Yazılı bir anlatım türü olarak günce: Günce yazımında özdenetim üzerine bir analiz* [Yüksek lisans tezi]. Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çetin, N. (2019). *Nesir türleri*. Akçağ Yayınları.
- Çınar, Ş. (2012). *Edebiyatta yeni bir tür: Bloglar* [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Bilgi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Deng, L., ve Yuen, A. H. (2011). Towards a framework for educational affordances of blogs. *Computers & education*, 56(2), 441-451. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2010.09.005>
- Diary | Definition, History, Examples, & Facts*. (2022, Ağustos 24). [Encyclopedia]. Britannica. Erişim Adresi: <https://www.britannica.com/art/diary-literature>
- Dil Derneği. (2018). *Türkçe Sözlük Ara-Bul* [Sözlük]. Dil Derneği. Erişim Adresi: <http://www.dilderneği.org.tr/TR,274/turkce-sozluk-ara-bul.html>
- Dilidüzgün, Ş. (2008). *Türkçe öğretiminde metindilbilimsel bağlamda uygulamalı bir yaklaşım* [Doktora Tezi]. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dilidüzgün, Ş. (2011). İlköğretim Türkçe metin çalışmalarında metin türü farkındalığı. İçinde G. L. Uzun ve B. Ü. Bozkurt (Ed.), *Theoretical and Applied Researches on Turkish Language Teaching* (ss. 459-476). Die Blau Eule.
- Diary. (2007). In R. Allen (Ed.), *The Penguin English Dictionary* (s. 383). Penguin Books.
- Diary. (2008). In *Concise Oxford English dictionary* (s. 767). Oxford University Press.
- Dincel, B. K., ve Savur, H. (2019). Diary keeping in writing education. *Journal of Education and Training Studies*, 7(1), 48-59. <https://doi.org/10.11114/jets.v7i1.3758>
- Doğan, M. C. (2015). Bir mesafe ayarı: Günlük ile anı. *Hece Günlük Özel Sayısı*, 222-223-224, 34-43.
- Durbaş, R. (1986, Aralık 20). Günlük bence bir edebiyat türü. *Cumhuriyet*. s. 5.
- Erkal, H., ve Erkal. (2019). *7. Sınıf Türkçe ders kitabı*. Özgün Matbaacılık.
- Erkman-Akerson, F. (2013). *Edebiyatımızda bireyselleşme serüveni*. Ayrıntı Yayınları.
- Eselioğlu, H., Set, S., ve Yücel, A. (2019). *8. Sınıf Türkçe ders kitabı*. MEB.
- Fırat, H., Küçükçopur, F., ve Yolcu, A. (2022). Türkçe ders kitaplarında yer alan metinler üzerine Türkçe öğretim programında belirtilen özellikler açısından bir değerlendirme. *The Journal of Academic Social Science*, 124(124), Article 124. <https://doi.org/10.29228/ASOS.54216>
- Fıstıkçıoğlu, F. M. (2021). *20. Yüzyıl Türk edebiyatında günlük* [Doktora tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Fothergill, R. A. (1974). *Private chronicles; a study of English diaries*. Oxford University Press.
- Freeman, M. (2015). *Rewriting the self: History, memory, narrative*. Routledge.
- Garden, M. (2012). Defining blog: A fool's errand or a necessary undertaking. *Journalism*, 13(4), 483-499. <https://doi.org/10.1177/1464884911421700>
- Göğüş, B. (1978). *Ortaokullarda Türkçe ve yazın öğretimi*. Gül Matbaası.
- Göğüş, B. (1998). *Anlatım terimleri sözlüğü*. Kurtuluş Ofset Basımevi.
- Göğüş, B., Oğuzkan, F., ve Örentoy, O. (1998). *Yazın terimleri sözlüğü*. Dil Derneği Yayınları.
- Günay, V. D. (2017). Metin bilgisi. *Papatya Yayıncılık*.
- Hoad, T. F. (1996). *The Concise Oxford Dictionary of English Etymology*. Oxford.

- İnanç, R. (2004). Günlük üzerine notlar. *Çağdaş Türk Dili Dergisi*, 198, 274-275.
- İskender, H. (2017). Günlük türünün Türkçe öğretiminde kullanım olanakları üzerine bir değerlendirme: Zlata'nın günlüğü örneği. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(16), 413-423. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/pub/ksbd/issue/31387/343555>
- Johnson, A. (2011). *A brief history of diaries: From Pepys to blogs*. Hesperus London.
- Journal. (2007). In R. Allen (Ed.), *The Penguin English Dictionary* (s. 756). Penguin Books.
- Kalyoncu, N., ve Dağlı, S. B. (2007). Çocuklar için yaratıcı yazar atölyesi çalışmaları: İlk konumuz günlükler. İçinde S. Sever (Ed.), *Ankara Üniversitesi II. ulusal çocuk ve gençlik edebiyatı sempozyumu (gelişmeler, sorunlar ve çözüm önerileri)* (ss. 671-676). Ankara Üniversitesi Basımevi. <http://cgsempoz.education.ankara.edu.tr/SBK.pdf>
- Karadağ, Ö. (2012). Anlama becerileri açısından Türkçe dersi öğretim programı (6, 7, 8. sınıflar)'na eleştirel bir bakış. *Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 36(1), 97-110. Erişim adresi: <http://cujos.cumhuriyet.edu.tr/tr/pub/issue/4346/59437>
- Karadeniz, Ş. (2012). Öndeyiş. İçinde Ş. Karadeniz (Çev.), *Düşünceler* (ss. 7-25). Yapı Kredi Yayınları.
- Karasar, N. (2023). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler, teknikler*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kemiksiz, Ö. (2018). Yazar ve metin tercihleri bakımından Türkçe ders kitapları. *Tarih Okulu Dergisi*, 11(33), Article 33. <https://doi.org/10.14225/Joh1199>
- Kıbrıs, S. (2019). *Ortaokul (5-8. Sınıflar) Türkçe dersi öğretim programı ve ders kitaplarında "metin türü farkındalığı"* [Yüksek lisans tezi]. Başkent Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kır, T., Kırman, E., ve Yağız, S. (2019). *7. Sınıf Türkçe ders kitabı*. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Klimova, B. (2015). Diary writing as a tool for students' self-reflection and teacher's feedback in the course of academic writing. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 197, 549-553. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.07.189>
- Kurudayıoğlu, M., ve Çetin, Ö. (2015). Temel beceriler ve Türkçe öğretimi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 3(3), 1-19. <https://doi.org/10.16916/aded.65619>
- Lieberman, M. (2012, Aralık 21). *Diaries: A Healthy Choice*. Erişim Adresi: <https://www.nytimes.com/roomfordebate/2012/11/25/will-diaries-be-published-in-2050/diaries-a-healthy-choice>
- Manguel, A. (2007). *Okumanın tarihi* (F. Elioğlu, Çev.). Yapı Kredi Yayınları.
- Matthews, W. (1977). The diary: A neglected genre. *The Sewanee Review*, 85(2), 286-300. Erişim Adresi: <https://www.jstor.org/stable/i27543207>
- Merry, B. (1979). The Literary Diary as a Genre. *The Maynooth Review / Revieú Mhá Nuad*, 5(1), 3-19.
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2005). *İlköğretim Türkçe dersi (1-5. Sınıflar) öğretim programı*. Millî Eğitim.
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2006). *İlköğretim Türkçe dersi (6, 7, 8. Sınıflar) öğretim programı*. Millî Eğitim.
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2015). *Türkçe Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı*. Millî Eğitim Bakanlığı.
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2017). *Türkçe Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı*. Millî Eğitim Bakanlığı.
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2018). *Türkçe Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı*. Millî Eğitim Bakanlığı.
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2019). *Türkçe Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı*. Millî Eğitim Bakanlığı.
- Memet, F. (1962). Günlük üzerine. *Türk Dili-Günlük Özel Sayısı*, 127, 434-435.
- Merriam, S. B., and Grenier, R. S. (Ed.). (2019). *Qualitative research in practice: Examples for discussion and*

- Mert, N. (2015). Günlük ve mahrem. *Hece Günlük Özel Sayısı*, 222-223-224, 26-33.
- Moran, J. (2015). Private Lives, Public Histories: The Diary in Twentieth-Century Britain. *Journal of British Studies*, 54(1), 138-162.
- Nardi, B. A., Schiano, D. J., and Gumbrecht, M. (2004). Blogging as social activity, or, would you let 900 million people read your diary? *Proceedings of the 2004 ACM conference on Computer supported cooperative work*, 222-231. <https://doi.org/10.1145/1031607.1031643>
- Ong, W. J. (2003). *Sözlü ve Yazılı Kültür* (S. Postacıoğlu Banon, Çev.). Metis Yayınları.
- O'Sullivan, C. (2005). Diaries, on-line diaries, and the future loss to archives; or, blogs and the blogging bloggers who blog them. *The American Archivist*, 68(1), 53-73. Erişim Adresi: <https://www.jstor.org/stable/40294257>
- Özbay, M. ve Zorbaz, K. Z. (2012). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin yazma tutukluğu düzeyleri üzerine bir değerlendirme. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 16(1), 47-72. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/pub/tsadergisi/issue/21485/230292>
- Özdemir, E. (2017). *Yazınsal türler*. Bilgi Yayınevi.
- Özdenören, R. (2015). Kendiyle konuşmak ya da günlüğün dili. *Hece Günlük Özel Sayısı*, 222-223-224, 6-8.
- Özkan, U. B. (2019). *Eğitim bilimleri araştırmaları için doküman inceleme yöntemi*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Özkırmı, A. (1982). Günlük. İçinde *Türk Edebiyatı Ansiklopedisi* (C. 2). Cem Yayınları.
- Özüdoğru, Ş. (2014). Bir Web 2.0 Uygulaması olarak bloglar: Blogların dinamikleri ve blog alemi. *Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 4(1), Article 1. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/pub/tojdac/issue/13016/156819>
- Paperno, I. (2004). What can be done with diaries? *The Russian Review*, 63(4), 561-573. Erişim Adresi: <https://www.jstor.org/stable/3663979>
- Resnick, D. P. (1983). *Literacy in historical perspective*. Superintendent of Documents, U. Erişim Adresi: <https://eric.ed.gov/?id=ED237942>
- Rush, J. L. (2013). *The diary genre of literature*. [Master Thesis]. Erişim Adresi: <https://esirc.emporia.edu/handle/123456789/2810>
- Sağlam, M. H. (2020). Günlüklerde yansıtıcı düşünceler. *Neşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 10(2), Article 2. <https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.764562>
- Sarıcaoğlu, F. (2008). Rûznâme. İçinde *TDV İslâm Ansiklopedisi* (C. 35). Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi.
- Skeat, W. W. (1993). *The Concise Dictionary of English Etymology*. Wordsworth Editions.
- Soyuçok, M., ve Duran, E. (2020). Ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinin anı yazma beceri düzeylerinin belirlenmesi. *Anadolu Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 45-55. <https://doi.org/10.15659/ankad.v4i1.93>
- Sur, E. (2022). Okuryazarlık kavramı ve Türkiye'deki okuryazarlık araştırmaları üzerine bir inceleme. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 445-467. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/pub/akef/issue/72486/1179947>
- Swales, J. M. (2004). *Genre Analysis: English in Academic and Research Settings*. Cambridge University Press.
- Şahin, D., ve Bayramoğlu, C. D. (2019). 2015 Türkçe öğretim programının metin tür ve tema seçimi bakımından değerlendirilmesi. *Journal of Turkish Studies*, 11(3).

- Şimşek, E. (2023). *Türkçe ders kitaplarındaki metin türü öğretimine yönelik etkinliklerin incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Tosun, N. (2015). Bir yaşam grafiği: Günlükler. *Hece Günlük Özel Sayısı*, 222-223-224, 13-19.
- Tüfekçi Can, D. (2014). *Çocuk edebiyatı: giriş*. Eğitim Kitabevi.
- Türk Dili. (1962). Günlük üzerine. *Türk Dili-Günlük Özel Sayısı*, 127, 428-431.
- Türk Dil Kurumu [TDK]. (t.y.). *Günlük*. Erişim Adresi: <https://sozluk.gov.tr/?kelime=günlük>
- Türkben, T. (2018). Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin tür ve tema açısından incelenmesi. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(2), Article 2. <https://doi.org/10.17218/hititsosbil.419925>
- Türkben, T. (2021). Ortaokul öğrencilerinin yazma becerileri, yazmaya yönelik tutumları ve yazma motivasyonları arasındaki ilişki. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(3), 900-922. <https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2021.21.64908-788146>
- Ulaş, S. (2020). *Türk dili ve edebiyatı eğitimiyle ilgili çalışmaların analizi: Bir meta-sentez çalışması* [Yüksek lisans tezi], Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Üründü, V. (2011). *6-8. Sınıf Türkçe ders kitaplarının tema ve metin türü yönünden incelenmesi* [Yüksek lisans tezi], İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- van Dijk, T. A. (1981). Discourse studies and education. *Applied Linguistics*, 11(1), 1-26. <https://doi.org/10.1093/applin/II.1.1>
- Wach, E., and Ward, R. (2013). Learning about qualitative document analysis. *IDS Practice Paper in Brief*, 13, 1-11. Erişim Adresi: <https://www.ids.ac.uk/publications/learning-about-qualitative-document-analysis/>
- Yalçın, A., ve Aytaş, G. (2017). *Çocuk Edebiyatı*. Akçağ Yayınları.
- Yazıcı, N. (2006). Türk edebiyatında otobiyografi. *Türkbilig*, 11, 189-217. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/turkbilig/issue/52789/697077>
- Yazıcı, V. (2004). Günlük üzerine kimi notlar. *Çağdaş Türk Dili Dergisi*, 198, 199-202.
- Yemez, G. Ö. (2015). İngiliz edebiyatında günlük. *Hece Günlük Özel Sayısı*, 222-223-224, 105-110.
- Yetkin, S. K. (1962). Günlük üzerine. *Türk Dili-Günlük Özel Sayısı*, 127, 432-433.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction: In this research, the significance of the diary/journal genre in Turkish language textbooks is highlighted, and the exigency of adequate pedagogical materials and activities to impart this genre to students is underlined. Also, a comprehensive exposition of the salient features and historical antecedents of the diary genre. The study employs a qualitative research design, uses source scanning to gather data, and uses the document analysis method to analyze the data. The study aims to accentuate the import of incorporating pertinent texts and activities pertaining to the diary genre in Turkish language textbooks to enhance students' writing proficiency and lexical repertoire.

Materials and Methods: The research employed a qualitative design, specifically the basic qualitative approach. The data was collected using the source scanning technique, which involved a comprehensive search of relevant sources such as national and international scientific books, scientific and daily journal articles, theses, dictionaries, encyclopedias, and printed and digital sources. The collected data was then analyzed using the document analysis method, which involved a systematic examination of the collected data to identify recurring themes and patterns. The main focus of this research is on the genre of diary/journal and its appearance in Turkish textbooks.

Findings: The research findings demonstrate that the genre of diary/journal has an individual and internal aspect characterized by its subjective nature, personal tone, and informal style. The study also reveals that the diary genre has a rich historical background and has been used by significant authors throughout history. However, the analysis of Turkish textbooks shows that some textbooks need more material and

activities related to the diary genre, and this situation can hinder students' understanding and appreciation of this genre.

Discussion: The research discusses the diary/journal genre in Turkish language textbooks within the scope of text type analysis. The study explores the defining characteristics and historical origins of the diary genre. The research also examines the extent to which Turkish teaching textbooks include materials and activities related to the diary genre and provides recommendations for improving the teaching of this genre in Turkish language education.

Conclusion and Suggestions:

- The diary/journal genre has an individual and internal aspect and is characterized by its subjective nature, personal tone, and informal style.
- The diary genre has a rich historical background and has been employed by notable authors throughout history.
- Some Turkish language textbooks need more materials and activities related to the diary genre, which may hinder students' understanding and appreciation of this genre.
- Turkish language textbooks should include more appropriate materials and activities related to the diary genre to enhance students' writing skills and lexical proficiency.
- Teachers should be encouraged to use the diary genre as a teaching tool to help students develop their writing skills and improve their understanding of this genre.
- Further research should be conducted to explore the effectiveness of incorporating the diary genre in Turkish language education and to identify the best practices for teaching this genre.